

עלון מספר 123 – יולי 2024

1. נפילתו של סרן איתן קופלוביץ הי"ד
2. נסיעת המשלחת לאושוויץ – ראו עלון 124 הרצ"ב
3. מצעד החיים בבודפשט
4. אביגדור נוימן: כתבה מ"ידיעות אחרונות"
5. אלבום אושוויץ – סיפור אישי מאת מאט לייבוביץ
6. ספרים: "ספר מרמארוש" - מהדורה דיגיטלית "סוף והתחלה" - יהודית הראל (רוט) (מונקץ) "תל-אביב שלי": אילן שחורי (ברגסס)
7. ישראלים ילידי קרפטורוס: קופרשטיין זאב (קוסון)
8. משלנו: איינהורן איתמר – לאולימפיאדה בפרז (קובילצקה פוליאנה)

לפְעָמִים אָנִי הוֹלֵךְ
כְּאִלּוּ בְּתוֹכִי יֵשׁ מִצְבָּה
עִם שְׁמוֹת רַבִּים
(וְאַתֶּם חוֹשְׁבִים שְׂאֵנִי זָקוּף וְקִשָּׁה)
וּלְפְעָמִים אָנִי בַּחוּץ כְּמִצְבָּה
וּבְפָנַי יֵלֵד חַי
כְּמוֹ עֵבֶר שֶׁל עֲצָמָי.

יהודה עמיחי
מתוך שירים גנוזים

אנו משתתפים באבלה של משפחת לבנת, עם פטירתה של אם המשפחה, אילנה, אשתו של יצחק לבנת (וייס), יליד סייילש, שהיה ניצול שואה, ותרם להנצחה ולהנחלת השואה במישורים שונים, כולל תרומה נדיבה ביותר להקמת אתר ההנצחה שלנו ביער "בן שמן".

1. סרן (מיל') איתן קופלוביץ הי"ד – צאצא לילידי מונקץ' וורצקי [וורוטה Vorota]

איתן, בנם של רלי וישי. ישי הוא בנה של לאה קופלוביץ, בתם של בתיה (ברנשטיין – ממונקץ') ואליעזר קליין (מורצקי, מחוז וולובץ), שגרו בבני ברק. איתן (28) גדל והתחנך בהושעיה שבעמק יזרעאל. הוא הותיר אחריו את אשתו יעל ובנו התינוק בועז, בן 8 חודשים בלבד, וכן זוג הורים ו-5 אחים ואחיות. הוא בוגר הישיבה התיכונית שבשדה יעקב, היה בישיבת הסדר בעתניאל והתגייס למסלול שריון. "מצטיין בכל קורס ובכל שלב שעבר, בלט במנהיגות ובהובלה שקטה ורגועה, תמיד מפקדיו וחניכיו ידעו שניתן לסמוך עליו, הקרין סמכותיות הכי שקטה שיש", סיפר הדוד בנצי קופלוביץ, תושב הושעיה. אחרי שהשתחרר מהקבע התחיל ללמוד משפטים באוניברסיטה העברית. "גם שם הצטיין, היה בימים אלה לקראת תחילת ההתמחות", הוסיף דודו. "כמו שאנו מכירים אותו היה מתקבל לכל המקומות אליהם ניגש".

גולן, דוד של איתן, ספד לו: "אבדה נוראית, קסם של בחור. הוא נועד להנהיג. עם ישראל איבד יהלום יקר, שנועד לגדולות, שאף תמיד למצוינות וגם הגיע, יחד עם ענווה שאפיינה אותו. ...הוא סיים בהצטיינות לימודי משפטים באוניברסיטה העברית, והיה אמור לקיים ראיונות לקראת שנת ההתמחות. איתן היה מנהיג מלידה, עם חיוך תמידי על הפנים. כולם חיכו למוצא פיו וידעת שבסוף כולם - יקבלו את דעתו. הוא שאף תמיד להצטיין והכל מתוך ענווה. איתן הצטיין בקורס קצינים, גם בלימודי המשפטים. הוא היה מדריך נערץ בתנועת הנוער 'בני עקיבא', שם גם הכיר את יעל, אשתו. גם בזוגיות - בחר עבורו את הטובה ביותר". נזכור ממנו את הכנות, הפשטות, הענווה והחיוך התמידי. כל לחיצת יד של איתן - הייתה מזרימה חום מכף היד הישר אל הלב. תכונות אלו שמשכו אליו - כל אדם איתו נפגש".

מאיר קופלוביץ, בן דודו של איתן, כתב בחשבון הפייסבוק שלו: "כשהייתי קטן שאלתי את אימא מי לדעתה, מכל בני הדודים, הוא הכי טוב. שנינו יחד ענינו שאתה. לכן, כשהיא הודיעה לי אתמול שנהרגת, ענית לה: 'לא מפתיע'. אתמול קיבלתי הוכחה שצדקתי. היית הטוב שבטובים והצנוע שבהם. סרן איתן קופלוביץ ז"ל, מצדיע לך ואוהב אותך בן דוד יקר, וכבר מתגעגע..."

חברו יאיר וייגלר כתב: "...חושב על העדינות והחדות, הביטחון והרגישות. יושר ותורה. וקודם כל על החיוך והלב הטוב. כמה איבדנו. והלב שלי כבר לא מסוגל, לא יכול עוד להכיל. והכאב הופך לכעס, והכעס לדמעות ושוב לכאב. איתן, התחתנו בהפרש של שבועיים, בקורונה. קפסולות, מסכות ובידודים. זוכר שיחה שהייתה

לנו, רגע אחרי הקמ"ט [קורס מפקדי טנקים]. אתה המשכת לקצינים ואני התלבטתי. "זאת לא שאלה בכלל, איפה שאפשר לתרום אני שם" אמרת. מבטיח לא לוותר, לשנות, לשפר, להילחם על מה שקורה כאן. לעשות מדינה שתהיה ראויה לך, לכם."

העיתונאי ניצן שפירא, שגדל גם הוא במצפה הושעיה, כתב על איתן: "אני מכיר את איתן מאז שהיינו ילדים... איתן היה איש שיחה, בחור רציני, אמיתי, צנוע בעל לב טוב. למרות שהיה מחזור מעליי, 'מהגדולים', הוא היה מסתכל בגובה העיניים, בצחוק, ברצינות וגם סתם בשיחת חולין."

מישיבת בני עקיבא בשדה יעקב נמסר: "לוחם גיבור שהגן על העם והמולדת, אחיו של תלמידנו היקר יואב מכיתה י', ובן דודו של תלמידנו בארי קופלוביץ מכיתה י"א. אנו שולחים תנחומים למשפחת קופלוביץ היקרה על האובדן הקשה מנשוא. כאב שאין לו סוף."

מהמועצה האזורית עמק יזרעאל, בה חי איתן עד לאחרונה, נמסר: "תושבות ותושבי המועצה האזורית עמק יזרעאל, עובדות ועובדי המועצה, ראשת המועצה וקהילת עמק יזרעאל כולה, מרכינה ראש בעצב וכאב רב עם היוודע הבשורה הקשה על נפילתו של סרן (מיל') איתן קופלוביץ. בשעה קשה זו נבקש לחבק ולחזק את משפחות קופלוביץ וצרפתי היקרות ואת קהילת הושעיה כולה ולהשתתף בצערן העמוק."

2. נסיעת המשלחת לאושוויץ: 3.6.2024-7.6.2024

מפאת חשיבות הנסיעה – אנו מלווים עלון זה בתיעוד מצולם של הנסיעה – בעלון מספר 124, המצורף לעלון יולי.

3. מצעד החיים בבודפשט

להלן קישור לאירוע מצעד החיים שנערך בבודפשט לציון 80 שנה לרצח יהדות הונגריה. תודה לחברתנו שרה אבני!
<https://www.youtube.com/watch?v=ZAO1tZs2cRk>

4. אביגדור נוימן: כתבה מ"ידיעות אחרונות" מה- 4.5.2024 מאת רותם איזק

"אביגדור נוימן, בן 93 יליד צ'כוסלובקיה [מסיילש, היא כיום וינוגרדוב] ושורד שואה, נפגש עם טלי בן זקן, בת 55 שניצלה מהטבח באופקים - ומספר לה שיש עוד תקווה לשיקום אחרי התופת:

'לא למדתי פסיכולוגיה, אבל אני חושב שהשטנץ של החיים הוא שהם עוזרים לך. אני יצאתי מאושוויץ, אבל אושוויץ לא יצא ממני. ובכל זאת, אני בשמחות של המשפחה, מחתן ילדים, מחתן נינים. בשמחות כן משהו מעיב עליי, זה לא נשלט. יש לי מועקה, זה חזק ממני. אני אומר 'ריבוננו של עולם, למה אותי? למה עליי הטלת את הזכות להמשיך בשושלת המשפחתית?' זה קיים, זה ירד איתי עד למטה. אין שמחה שאני לא מרגיש את זה. כשהגעתי לאושוויץ ראיתי ארובות ענקיות עם ריח של בשר חרוך. אחד האסירים אמר לי 'אתה רואה את הלהבות האלה? הנה אימא שלך יוצאת בלהבות, הנה האחים והאחיות שלך'. רק אחותי הגדולה ואני שרדנו את המלחמה. נכנסנו שמונה לאושוויץ, חזרנו שנינו. טלי, תראי מאיזה צרות קמים'.

טלי: "זה ממש ללכת על חבל דק. זה או ליפול ולשקוע - או להסתכל קדימה על הילדים, הנכדים, על אבא שלי היקר. זה נותן כוח".
אביגדור: "את הולכת על חבל ושומרת על שיווי משקל".

תזכורת: אנו לפני עדכון של האתר שלנו בו מונצחים בני הדור הראשון. מי שרוצה עדיין לעדכן – נא להעביר מידע לרותי פיקסלר 050-5643299 או למייל ruthfixler@walla.co.il. הפרטים הנדרשים: שם מלא של הנפטר/ת, מקום לידה, מקום החיים, חודש ושנת פטירה.

5. אלבום אושוויץ – איך מצאתי את סבתא שלי ב"אלבום תמונות אושוויץ" – מאט ליבוביץ'

אחרי שובי מהביקור באושוויץ הקשתי בגוגל על הערך "אלבום אושוויץ". אחד המקורות הפנה אותי אל האתר "זמן ישראל", שם מצאתי את הכותרת שלמעלה. בכתבה מה- 21.9.2019 [לפני 5 שנים] מספר מאט ליבוביץ' את הסיפור המשפחתי שלו. מאט חי בניו יורק ואישר את פרסום הכתבה בעלון. על משפחתו כתב לי: "סבתי, בלה סולומון לבוביץ', שרדה את אושוויץ. היא ילדה את אבי בשנת 1948 בחדרה. הם עברו לגור ביבנה הדרומית; ואז הם עברו לניו יורק, אולי ב-1957."

זאת ההזדמנות להרחיב מעט על גילוי של "אלבום אושוויץ" ועל חשיבותו – ותודה למאט על הכתבה!

להלן תמצית מהסיפור המיוחד הזה. הקישור לכתבה המלאה הוא: <https://www.zman.co.il/39472/popup>

איך מצאתי את סבתא שלי באלבום תמונות מאושוויץ

"אלבום אושוויץ", שמתעד בתמונות את השמדת יהודי הונגריה, הוא אחד המסמכים החשובים ביותר

מתקופת השואה • מאט ליבוביץ' הופתע לגלות שם את תמונת סבתו בת ה-16 - שהגיעה למחנה המוות

מצ'כוסלובקיה • "הבחנתי בה כבר קודם לכן, בנערה עם הרווח בין השיניים ועם החיוך שלא-במקומו

בבירקנאו, אבל עכשיו זיהיתי את עצמי בעיניה"

מאת מאט ליבוביץ'

"מוקפת בילדים ובנשים, נערה מתבגרת מסבה את ראשה ומחייכת. שלא כמו רוב היהודים בטרנספורט, היא איננה עונדת טלאי צהוב. שמה הוא בלה (ביילה, ביידיש) והיא נראית גאה בשמלת הפסח החדשה שלה, שתפרו דודותיה.

זה היה יום בהיר בסוף מאי 1944 כשבלה סולומון בת ה-16 – סבתא שלי – הועמדה לסלקציה באושוויץ-בירקנאו. הארובות האלה הן של המאפייה, נאמר למי שזה עתה הגיעו; המשפחות יתאחדו שוב אחרי החיטוי, ותוודאו שהמזוודות שלכם מסומנות לצורך זיהוי.

הצילום של סבתי נראה סטרילי באופן מוזר. אין תחושה של הגעה לגיהנום כפי שתיארו אלי ויזל ופרימו לוי. התמונה צולמה באור יום, כך שאין זרקורים המופנים אל הקרבנות, שיורדים מקרונות המשא באיומי שוט. אין כלבים שנובחים לעברם.

התמונה של סבתי, אחת מ-197 התמונות מ"אלבום אושוויץ", אחד המסמכים החשובים ביותר מתקופת השואה. למרות שהייתי מודע לקיומו של האלבום לפחות 20 שנה, לא חשבתי לחפש אותה בין דפיו עד 2015.

מסיבות שאינן ברורות להיסטוריונים, צלם של האס-אס (ארנסט הופמן או ברנהרד ולטר) תיעד במשך כמה ימים, באותו אביב, את ה"תהליך" בן 11 השלבים, שעברו יהודים הונגרים במחנה. המחנה הותאם לקבלת גל של 424,000 יהודים הונגרים, שרובם נרצחו עם בואם. אחת ההתאמות הייתה הארכת מסילות הרכבת אל תוך המחנה, דבר שאיפשר לזרז את התהליך. "אלבום אושוויץ" מחולק ל-11 פרקים, שלכל אחד מהם כותרת התואמת את "הנוהל המיוחד" שהיה נהוג כלפי האסירים בכל אחד מהשלבים.

האלבום, שערך באופן כרונולוגי, מתחיל בקורבנות היורדים מקרונות המשא. הוא מסתיים ב"חורשה", שבה יהודים שנשלחו למוות – בעיקר ילדים וזקנים – המתינו בין עצי הלבנה. התמונות מהחורשה תויגו כ"גופות שאינם כשירים עוד."

אחת מתמונות "אלבום אושוויץ" שצולמה מגג קרון משא ב-1944. כמה מקציני האס-אס ומהקרבתנות זוהו (צילום: יד ושם)

לפני שחיפשתי את סבתא שלי באלבום, שמעתי את העדות שלה. כמה שנים לאחר צאתו של הסרט "רשימת שינדלר" ב-1993, סביי וסבתותיי משני הצדדים נתנו עדות לקרן השואה של סטיבן ספילברג. הייתי האדם הראשון במשפחה שראה את הריאיון עם סבתא, אם כי רק בשנת 2010, שלוש שנים לאחר מותה. סבתא - באבי, קראנו לה - נולדה ב-1927, וגדלה בעיירה זניאצ'ובה באוקראינה של היום [Znyatsovo]. הקהילה החקלאית החצי-יהודית לא הייתה רחוקה מהמרכז החסידי מוקצ'בו, היכן שבאבי ויהודי העיירה שלה נכלאו מאוחר יותר בגטו. באבי, שהייתה אחת מ-8 ילדים, דיברה יידיש, צ'כית ואוקראינית. למשפחתה הייתה חווה, והיא אירחה עניים לשבת ושלחה אוכל לנזקקים. זניאצ'ובה לא הייתה בדיוק שטייטל, אבל לא היה בה חשמל, והחדשות פורסמו בכיכר המרכזית. סבתא תיארה את עצמה כילדה ערמומית, שתמיד

נזהרה מאביה "הפאנאט הדתי". "כשאבא לא היה שם, אני הייתי שם", אמרה למראיין של ספילברג. היא נהנתה להתגנב לכנסיות כדי לצפות בכלות ובחתנים: "איש לא התחתן בלעדיי", סיפרה. נוסף על כישוריה הלשוניים ויצר ההרפתקנות שלה, באבי הייתה מיומנת במלאכות יד שונות, הכוללת חוט ומחט. שלא כמו אחיה, היא השתלבה היטב בחברה הלא-יהודית, לכן אמה נהגה לשלוח אותה לעיר כדי למכור את תוצרתם. היא אהבה להשוויץ בבגדיה והייתה רזה כמו עמוד, כך סיפרה בחיוכה הרחב. כשגיליתי שסביי וסבתותיי היו בשואה, נאמר לי שהם באו מצ'כוסלובקיה. ידעתי שרוב קרוביה של באבי נרצחו באושוויץ, ושהיא נכלאה שם. אבל לא חשבתי שהיא עשויה להיכלל ב"אלבום אושוויץ", משום שהתמונות שם היו של יהודים הונגרים.

בסוף 2015 השגתי פריצת דרך במחקר שלי: האזור שבאבי חיה בו היה תחת שליטה הונגרית בזמן המלחמה. מיד תהיתי אם משהו מהאנשים שזוהו באלבום בא גם הוא מזניאצ'ובה. בדקתי כל כיתוב בגרסה של האלבום שפרסם "יד ושם", ואכן היו שם אנשים מזניאצ'ובה ומערים אחרות באזור רותניה הקרפטית. הבחנתי בה כבר קודם לכן, בנערה המוזרה עם הרווח בין השיניים ועם החיוך שלא-במקומו בבירקנאו. אבל עכשיו זיהיתי את עצמי בעיניה בפעם הראשונה.

מיד התחלתי להשוות את תמונת הנערה לתמונות של סבתי מהשנים שלאחר המלחמה. הדמיון, הסכימו כולם, היה ברור. התיאור העצמי של סבתי עזר לי למצוא אותה בין מאות נשים וילדים באלבום.

תמונה מ"אלבום אושוויץ" שעובדה כדי להבליט את בלה (ביילה) סולומון (ראשונה מימין), מאי 1944 (צילום: יד ושם)

ביום האחרון של פסח, "כשהכלים עוד חיכו לשטיפה", באבי והיהודים של זניאצ'ובה רוכזו ונשלחו לגטו מוקצ'בו. במשך שישה שבועות הם ישנו על רצפה של מפעל. יום אחד לפני חג השבועות, ב-27 במאי, הועמסו כולם על קרונות משא. באבי זכרה שבמהלך המסע רבים סביבה התפללו, ושגופה של אדם שמת בדרך הושלכה החוצה.

לאחר ששורה של קרונות נכנסה לבירקנאו, נוסעי הטרנספורט הורדו מהם. נשים יהודיות הונגרות במטפחות לבנות קיבלו את פניהם.

"תמסרו את הילדים, לא יהיה להם מה לאכול", כך אמרו הנשים לפי זיכרונה של סבתי. כמה מהאימהות מסרו את ילדיהן לסבתות או לדודות מבוגרות, בהנחה שהם יזכו לתנאים טובים יותר ב"מחנה המשפחות". לאחר שכולם חולקו לשורות לצורך סלקציה, צלם האס-אס צילם את התמונה עם באפי שלי. לפי עדותה של סבתי, אמה ושלוש אחיותיה הצעירות נשלחו למקלחות, יחד עם אביה ושני אחיה הצעירים. אחד מאחיה, סימון, היה בן 15, וייתכן שהיה יכול לשרוד את הסלקציה, להערכתה של באפי, אילו העמיד פנים שהוא מבוגר בשנה.

היות שהאס-אס היה צריך "לקבל" כמעט חצי מיליון יהודים הונגרים בחודשיים, לא היה זמן לקעקע מספר על זרועה של סבתי. מכיוון שבכל יום הגיעו למחנה כמה טרנספורטים, המערכת התקשתה לעמוד בעומס, לכן דילגו על כמה שלבים.

הדבר המכריע יותר עבור האס-אס היה שה"תנורים" לא יכלו להכיל את כל אלפי הגופות שנערמו מדי יום. "לא היה להם מקום לשרוף אותן", אמרה באפי בעדותה.

תנאי העומס האלה הביאו להצטלבות דרכיהם של סבתי ושל אביה ליד חורשת עצי הלבנה. כשבאפי ואחיותיה צעדו ממבנה "סאונת" החיטוי אל מחנה הנשים ההונגריות, המילים "שמע ישראל" נצעקו לעברן. "העפתי מבט, וזה היה אבי", סיפרה סבתי. "הוא ראה אותנו עוברות, והתחיל לצעוק. הוא זיהה אותנו גם בלי השיער שלנו. הוא זיהה אותנו".

* כמו סבתי, לילי יעקב מהעיירה בילקה [Bilke] הגיעה לאושוויץ בסוף מאי באחד מאותם טרנספורטים מהונגריה. כמו סבתי, גם לילי הועברה מאושוויץ למחנה אחר. במקרה שלה, המחנה הזה היה דורה-מיטלבאו [Dora-Mittelbau] בגרמניה. עם שחרור המחנה, יעקב נכנסה למבנים שהיו קודם לכן מחוץ לתחום כדי לחפש אוכל, בגדים ותרופות. בעודה נוברת במגירות בביתנים, היא מצאה אלבום בצבע חום בהיר שנשא את הכותרת "יישוב מחדש של יהודי הונגריה". בין דפי האלבום, יעקב ראתה את פניהם של קרובי משפחתה שנרצחו. היא גם זיהתה את עצמה בתמונת רוחב של אסירות שראשיהן גולחו זה עתה. היו שם תצלומי תקריב של רבנים שהיא הכירה מבילקה ותמונה של שני אחיה הצעירים במעילים ובכובעים תואמים, שהפכה לאייקונית.

מאז שנות ה-60, תמונות מ"אלבום אושוויץ" הוצגו באלפי ספרים, מאמרים, מוזיאונים וסרטים תיעודיים, ושימשו כראיה במשפט אייכמן ובהליכים משפטיים נוספים. באופן מפליא, כמעט שלושה רבעים מהקרבות שפניהם מופיעים בתמונות זיהו את עצמם או זוהו על ידי קרובי משפחה או ניצולים אחרים. עם זאת, ישנם כמה פערים בהבנה שלנו את אוסף התמונות הזה שהוכן בקפידה. "כולם מכירים את האלבום, אבל אף אחד לא באמת בחן או ניתח אותו כראוי למסמך היסטורי, בעיקר באמצעות כלים של ביקורת חיצונית ופנימית", כתב ההיסטוריון הצרפתי טל ברוטמן במאמר אקדמי שפירסם בשנה שעברה. באמצעות קיטלוג קפדני של עשרות קרונות, ברוטמן איתר בתמונות האלבום לפחות שבע רכבות גירוש. בנוסף על כך, הוא קבע כי לא ייתכן שכל התמונות צולמו ביום אחד, כפי שנטען בכמה גרסאות מודפסות של האלבום. ברוטמן מתאר את "אלבום אושוויץ" כ"מסמך מבודד" בין המקורות על השואה, וכותב כי האלבום "נועד להראות שהמבצע התנהל באופן חלק ואת ההיענות לציפיותיהם של השלטונות".

לגבי האלבום של לילי יעקב, לא ניתן לאשר או להפריך דבר, אומר פבל סביצקי, דובר מוזיאון ההנצחה באושוויץ-בירקנאו. כמו המדריכים שהוא עובד עימם, סביצקי מכנה את האלבום "האלבום של לילי יעקב", ולא "אלבום אושוויץ". זאת, משום שהיו כמה אלבומים הקשורים במחנה המוות, בהם אחד שצילמו קציני האס-אס של המחנה באתר שבו הם שהו בקרבת מקום.

לסביצקי יש ידע אנציקלופדי על אושוויץ-בירקנאו, והוא יצר ספר מרתק שבו התמונות מ"אלבום אושוויץ" מוצגות לצד תמונות שהוא צילם באותם מקומות. כדי ליצור את צמדי התמונות הוא התאים בין המבנים שהופיעו בתמונות הישנות – כגון עמודי הגדר או הארובות – לשרידים שנותרו במחנה כיום.

בשנת 2002, נינה שפרינגר-אהרוני מ"יד ושם" הייתה אחת החוקרים שכתבו מאמרים לספר "אלבום אושוויץ: סיפורו של טרנספורט". כיום אנחנו יודעים שהתמונות מראות כמה טרנספורטים שונים, כך שהכתרת אינה מדויקת. במאמר של שפרינגר-אהרוני, "התצלום כמסמך היסטורי", היא מספקת לקוראים תובנות על התמונות, לרבות המועד שבו הן צולמו. "הסתמכתי על עדויות של ניצולים רבים שזוהו בזמנו באלבום", אומרת שפרינגר-אהרוני. "רוב הניצולים לא נקבו בתאריך מדויק, אבל הם הצהירו מפורשות שהם הגיעו בערב שבועות, בכללם לילי יעקב." "ניסיתי גם לבדוק את התאריך לפי שמות הגטאות שמהם יצאו הטרנספורטים והרכבות, פלוס שניים-שלושה ימים – משך המסע עד לאושוויץ. "נראה לי נכון ללכת בעקבות דבריהם של הניצולים ולקבוע את התאריך כ-27-28 במאי 1944, ערב שבועות", כתבה לי שפרינגר-אהרוני.

לדברי סבתי, היא נלקחה מגטו מוקצ'בו בערב שבועות. כך שהיא לא הייתה באותו טרנספורט עם לילי יעקב – שבכל מקרה הגיעה מגטו אחר. הטרנספורט של באבי היה אמור להגיע יום או יומיים אחרי החג שבו מציינים את קבלת התורה, בשבוע שבו הגיעו לבירקנאו יותר מעשרים רכבות גירוש. בתוך שעות מהרגע שבו הונצח חיוכה על ידי צלם האס-אס, סבתי כבר למדה את חוקי אושוויץ. הארובות לא היו שייכות למאפייה, משפחות לא שבו והתאחדו. קריאת ה"שמע ישראל" של אביה, שנצעקה בסמוך לתאי הגזים, היו מילותיו האחרונות אליה. באבי מעולם לא ראתה אותו שוב, את אמה או את חמשת אחיה

יהודים הונגרים ממתינים ל"מקלחות" בחורשה של אושוויץ-בירקנאו, מאי 1944, חלק מ"אלבום אושוויץ" (צילום: יד ושם)

6. ספרים על / מאת בני הקהילה

הפעם אעלה מידע על 3 ספרים:

- א. מהדורה דיגיטלית של "ספר מארמארוש – מאה וששים קהילות קדושות ביישובן ובחורבנן", בעריכת ש"י גרוס ויוסף כהן, שיצא לאור בשנת תשמ"ג [1983]; כיום לא ניתן כמעט לרכוש אותו, גם לא ב"יד שנייה. את הספר העביר לי עו"ד משה קופרשטיין [ראו כתבה בהמשך] – ועל כך תודתנו הגדולה! הספר יועלה לאתר העמותה: Carpayi.org.il – גלריה – ספרים
- ב. "סוף והתחלה" - יהודית הראל (רוט), בת הדור הראשון, ילידת מונקץ'.

סוף והתחלה

"רצה הגורל, שדווקא אני, הילדה שמעולם לא נסתה אחר רעיונות ציוניים או לאומיים לפני המלחמה ואפילו לא לקחה חלק בפעילות של תנועת נוער כלשהי במונקאץ, הולכת שבי אחר הדברים. לאחר שעזבתי מאחורי את מונקאץ עיר הולדתי וחזרתי לבודפשט, אני מצטרפת לתנועה וסוללת לעצמי חיים חדשים.

"רצה הגורל, שדווקא אני, הילדה שמעולם לא נסתה אחר רעיונות ציוניים או לאומיים לפני המלחמה ואפילו לא לקחה חלק בפעילות של תנועת נוער כלשהי במונקאץ, הולכת שבי אחר הדברים. לאחר שעזבתי מאחורי את מונקאץ עיר הולדתי וחזרתי לבודפשט, אני מצטרפת לתנועה וסוללת לעצמי חיים חדשים.

ידעתי עברית מבית הספר העברי במונקאץ, ואפילו שם עברי כבר היה לי – יהודית. השם עצמו ניתן לי עוד בבית הספר, אני חושבת שזו הייתה המורה חנה שהעניקה לי אותו, חזאת למרות העובדה שבמשפחה כולם קראו לי ורה, ורושקה. בשומר הצעיר שבתי לשמי העברי, יהודית".

כך מתארת יהודית את "לידתה מחדש". מ'רושקה, נערה צעירה המתגוררת במונקאץ שבצ'כוסלובקיה ביחד עם הוריה האוהבים, איבויה ודוד רוט, ואחיה הצעיר טומי (לימים צבי), מוקפת בקרובי משפחה נוספים, חיה חיים שלווים ונוחים, עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה ושואת היהודים. אז נתלשה מביתה, מחברותיה וממשפחתה, מאחיה הצעיר ומאביה אותו לא תפגוש יותר. ורה שנשלחה לסלגנה האחרת, לאושוויץ שבפולין, ניצלה והפכה ליהודית, חברה בתנועת נוער ציונית, השומר הצעיר, המחליטה לעלות ארצה ביחד עם חברי קבוצתה ולהצטרף לקיבוץ נגבה. יהודית נלחמת כתף אל כתף ביחד עם שאר החברים במלחמה נוספת על הקיום, מלחמת השחרור. ורק אז מגיע שלב הקמת בית, משפחה, והחיים יחד על כל הכרוך בהם.

ספר זה שאתם אווזים כעת בידכם נכתב במילותיה של יהודית הראל, מאגד את תיאוריה וסיפור חוויותיה. יהודית הלכה לעולמה בפברואר 2024. היא שכל כך אהבה לקרוא והייתה מוקפת בספרים, הותירה אחריה ספר אחרון, סיפור חייה.

יהודית הייתה נשואה למנחם הראל (קניגסברג), יליד בילקה (Bilke), שהיה חבר המחתרת של תנועות הנוער הציוניות בבודפשט. יהודית נפטרה בפברואר השנה. בנה, זאב הראל, המתגורר בקיבוץ נגבה, הוא המשווק את הספר כעותק דיגיטלי / רגיל.

למעוניינים: צרו קשר עם זאב
050-5207357

ג. "תל אביב שלי" – מאת אילן שחורי, בן הדור השני, שאביו היה יליד ברגסס.

[ראו כתבה עליו באתר העמותה, בכתובת שלמעלה – בלקט הכתבות "משלנו", מתוך עלון 78, דצמבר 2020]

מתוך דבריו של אילן שחורי: "בימים אלה רואה אור ספר חדש שלי, עליו עבדתי בעשור האחרון. הספר יוצא לאור לכבוד יום ההולדת ה-115 שנה לעיר, שחל בערב שביעי של פסח, כ' בניסן. זהו ספרי הרביעי על העיר תל אביב ותולדותיה.

ניתן כבר לרכוש את הספר ישירות אצלי תמורת 129 שקלים באמצעות BIT (052-7747748) ולקבל ממני ישירות, או באמצעות דואר רשום (בתוספת 45 שקלים).

כדאי לראות קצת על הספר בלינק הזה, בו כללתי במהדורה דיגיטלית את התחלת הספר. התוכן, המבוא והקדמה:

<https://user-1723486.cld.bz/my-tel-aviv>

הספר "תל אביב שלי" מביא את סיפור תולדות העיר תל אביב בעין אקדמית, חוקרת ועיתונאית. למעלה מ-50 שנה עוסק אילן שחורי בחקר תולדות תל אביב והספר "תל אביב שלי" מביא את הסיפור התל אביבי שלו בעין מחקרית ובמנון רחב של מאמרים חדשים וכאלה שהתפרסמו בשנים האחרונות בכתבי עת אקדמיים ופופולריים.

המאמרים בספר "תל אביב שלי" מחולקים לארבע חטיבות. גיבושה של עיר - ראשית המוסדות והשירותים. התרבות העירונית התל אביבית שהפכה למרכז התרבות של ארץ ישראל. דיזנוף הוא לא רק שם של רחוב וסיפורי עיר - מאבקים ומלחמות בראשית הדרך.

כך ניתן לקרוא למשל על ראשית התגבשות הבהמה התל אביבית וסיפורם של חברי טראסק בתל אביב הקטנה, על דמותו הסגנונית של מאיר דיזנגוף שהיה מעין שריף תל אביבי, על לשכת שער ציון של "בני ברית" שהוקמה בנווה צדק ב-1890 והפכה למחוללת המודרניזציה בארץ ישראל, על דרך הקמתה של ועדת השמות העירונית וכיצד פעלה ומה היה השפעתו של כתב העת העירוני "ידיעות עיריית תל אביב". על מהפכת החישוב שעברה תל אביב וראשית מכבי האש בעיר. זאת בנוסף למאמרים מרתקים אחרים.

אילן שחורי הוא עיתונאי והיסטוריון של תל אביב. יליד העיר שחי את כל חייו בתל אביב. חוקר את תולדות תל אביב כבר כיוכל שנים. פרסם מספר ספרים. בין היתר "חלום שהפך לנר" סיפור הולדתה והקמתה של תל אביב, "אבנך ונבנית" סיפור ראשית הבנייה בתל אביב, "בנייה בתל אביב", תולדות הבנייה הקבלנית בעיר העברית הראשונה, ספורה של חברת האוטובוסים "דן", הולדתה של העיר הרצליה ועוד, זאת פרט למאמרים רבים בכתבי עת אקדמיים ומקצועיים בעיקר בתולדות תל אביב. משלים בימים אלה עבודת דוקטורט בהיסטוריה של תל אביב בתקופת המנדט באוניברסיטת חיפה ומפעיל אתר אינטרנט גדול לתולדות העיר בשם "תל אביב שלי" (www.mytelaviv.co.il).

אילן שחורי הוא בעל רישיון מורה דרך מוסמך, שכמוכן מרבה להדריך ישראלים ותיירים ברחובות תל אביב. אילן שחורי הוא חתן פרס התקשורת (1986), כחלק מפרסי השלטון המקומי של משרד הפנים. זכה בפרס נפתלי היוקרתי מטעם מועצת עיריית תל אביב ב-1993, וחתן פרס בינלאומי לעיתונות מצטיינת (Order of Merit 2005) מטעם ארגון התיירות הבינלאומי Skal International.

הספר "תל אביב שלי" מביא את סיפור תולדות העיר תל אביב בעין אקדמית, חוקרת ועיתונאית. למעלה מ-50 שנה עוסק אילן שחורי בחקר תולדות תל אביב והספר "תל אביב שלי" מביא את הסיפור התל אביבי שלו בעין מחקרית ובמנון רחב של מאמרים חדשים וכאלה שהתפרסמו בשנים האחרונות בכתבי עת אקדמיים ופופולריים.

המאמרים בספר "תל אביב שלי" מחולקים לארבע חטיבות. גיבושה של עיר - ראשית המוסדות והשירותים. התרבות העירונית התל אביבית שהפכה למרכז התרבות של ארץ ישראל. דיזנוף הוא לא רק שם של רחוב וסיפורי עיר - מאבקים ומלחמות בראשית הדרך.

כך ניתן לקרוא למשל על ראשית התגבשות הבהמה התל אביבית וסיפורם של חברי טראסק בתל אביב הקטנה, על דמותו הסגנונית של מאיר דיזנגוף שהיה מעין שריף תל אביבי, על לשכת שער ציון של "בני ברית" שהוקמה בנווה צדק ב-1890 והפכה למחוללת המודרניזציה בארץ ישראל, על דרך הקמתה של ועדת השמות העירונית וכיצד פעלה ומה היה השפעתו של כתב העת העירוני "ידיעות עיריית תל אביב". על מהפכת החישוב שעברה תל אביב וראשית מכבי האש בעיר. זאת בנוסף למאמרים מרתקים אחרים.

אילן שחורי הוא עיתונאי והיסטוריון של תל אביב. יליד העיר שחי את כל חייו בתל אביב. חוקר את תולדות תל אביב כבר כיוכל שנים. פרסם מספר ספרים. בין היתר "חלום שהפך לנר" סיפור הולדתה והקמתה של תל אביב, "אבנך ונבנית" סיפור ראשית הבנייה בתל אביב, "בנייה בתל אביב", תולדות הבנייה הקבלנית בעיר העברית הראשונה, ספורה של חברת האוטובוסים "דן", הולדתה של העיר הרצליה ועוד, זאת פרט למאמרים רבים בכתבי עת אקדמיים ומקצועיים בעיקר בתולדות תל אביב. משלים בימים אלה עבודת דוקטורט בהיסטוריה של תל אביב בתקופת המנדט באוניברסיטת חיפה ומפעיל אתר אינטרנט גדול לתולדות העיר בשם "תל אביב שלי" (www.mytelaviv.co.il).

אילן שחורי הוא בעל רישיון מורה דרך מוסמך, שכמוכן מרבה להדריך ישראלים ותיירים ברחובות תל אביב. אילן שחורי הוא חתן פרס התקשורת (1986), כחלק מפרסי השלטון המקומי של משרד הפנים. זכה בפרס נפתלי היוקרתי מטעם מועצת עיריית תל אביב ב-1993, וחתן פרס בינלאומי לעיתונות מצטיינת (Order of Merit 2005) מטעם ארגון התיירות הבינלאומי Skal International.

הספר הוא בן 430 עמודים וכולל 32 פרקים מההיסטוריה של תל אביב 4-4 חטיבות: גיבושה של עיר - ראשית המוסדות והשירותים; דיזנוף - לא רק שם של רחוב; התרבות העירונית התל אביבית; וסיפורי עיר - מאבקים ומלחמות בראשית הדרך. על הספר עבדתי כעשר שנים, הוא כולל מאמרים מההיסטוריה של תל אביב, שחלקם פורסמו בכתבי עת שונים, ועברו עיבוד מחדש לצורך הספר, וחלקם מאמרים שנכתבו במיוחד."

7. ישראלים ילידי קרפטורוס: זאב קופרשטיין (קוסון, Koson)

על זאב קופרשטיין קיבלתי מידע מבנו, משה; אני מוצאת לנכון להעלותו בעלון - הן כדי להכיר את עשייתו של זאב, אך גם כדי להרחיב על משפחת אימו, שרה, לבית פיקסלר, ילידת רודביץ, והן על משפחת אשתו עדנה, משפחת בירנבאום, שמוצאה מסבליאבה, ובנות משפחתה, המונצחות ב"אלבום אושוויץ".

תמצית מתוך אתר "יזכור" של משרד הביטחון: "בנם של רחל ומשה. נולד ביום ט' באייר תרס"ג (6.5.1903) בעיירה קוסון. ראשית חינוכו בחדר ובישיבה ובבגרותו עסק במסחר.

בשנת 1932 התחתן עם שרה לבית פיקסלר, להם נולדו 2 ילדים: סוסי-שושנה ושעיה-דוד [אחיו של משה]. משנת 1940 גויסו גברים יהודים ע"י הצבא ההונגרי ונשלחו למחנות עבודה וכפייה וזאב נשלח למחנות עבודה

למחנה הריכוז מאוטהאוזן, שבאוסטריה.

רעייתו ושני ילדיהם נשארו בבית בקוסון עד שהצבא הגרמני כבש את הונגריה ב-19.3.1944 והיהודים רוכזו בגטאות עד חודש מאי 1944. ב-26.5.1944, או בסמוך לכך, נשלחו שרה ושני הילדים, יחד עם עוד בני משפחה, בטרנספורט הרכבת למחנה ההשמדה אושוויץ שבפולין. בעודם על הרמפה באושוויץ בוצעה הסלקציה ע"י ד"ר מנגלה ואדולף אייכמן שם הופרדו שני הילדים בכוח מאימם, תוך כדי בכי וזעקות ונשלחו מיד לתאי הגזים. זאב ושרה שרדו את השואה, ללא הילדים, ורוב בני המשפחה. גם אחיו ואחותו נספו בשואה.

לאחר השחרור מהמחנות הם החלו לחפש זה את זו ונפגשו במקרה ברכבת. זאב ושרה החליטו להקים שוב משפחה, כאשר זעקת שני הילדים שנספו באושוויץ נשמעת ברקע ולא עזבה אותם לרגע כל ימי חייהם. בעודם בצ'כיה, בשנת 1948, נולד בנם משה - ובשנת 1949 הם עלו ארצה. בארץ (1953) נולדה בתם, צפורה. עם עלייתם ארצה, בשנים הראשונות להתהוות צה"ל, זאב התגייס לשרות קבע בצה"ל ברבנות הצבאית והיה מראשוני ומייסדי החברה קדישא הצבאית. הוא התייחס לצה"ל כערך עליון וראה את ייעודו בשרות בצה"ל. בשירותו בחברה קדישא הצבאית הוא קיבל על עצמו את המשימה להביא לקבר ישראל את חיילי צה"ל שנפלו במילוי תפקידם, בחרדת קודש, ממקום שבו ילדיו שנספו בשואה לא זכו לכך. השרות הצבאי זימן לזאב ולכל אחד מאנשי חברה קדישא, מקרים רבים שטופלו באומץ לב ובמסירות נפש ממש, תוך הרגשת האחריות הרבה המוטלת עליו.

זאב שירת בצה"ל כ-20 שנה כראש חוליה ארצית של חברה קדישא הצבאית ועסק בחסד של אמת בהבאתם של חיילי צה"ל שנפלו למנוחת עולמים.

זאב קופרשטיין נפטר ביום כ"ד בשבט תשל"ו (26.01.1976). בן 73 בפטירתו.

בספר "לא בְּחַיִל, וְלֹא בְּכַח: הרבנות הצבאית והשירות הדתי, מניחי היסודות לחיי הדת בצה"ל", שנכתב על ידי הרב, סגן אלוף (במילואים) יצחק מאיר, נרשם על פועלו של זאב קופרשטיין "עלינו על ההר שליד קיבוץ הראל, המשקיף על כל שטח לטרון, ושם הצבנו מכונת ירייה וכמה חיילים, שיהיו מוכנים לכל מה שעלול להתרחש. היינו בערך כ-20 חיל; חילקתי אותם לשלוש חוליות ומינתי להם מפקדים: את רס"ר קופרשטיין, רס"ר לייבוביץ ורס"ר זלמנוביץ [דוד, יליד קובילצקה פוליאנה] וכל חוליה הייתה אחראית לסריקת שטח מסוים. ירדנו מההר חוליות חוליות והלכנו בין הקוצים והברקנים הגבוהים, שהסתירו אותנו. הסתובבנו בשטח ההפקר במשך כל היום, מבלי שאנשי הלגיון הירדני, שעמדו עליהם היו על גג משטרת לטרון ובמנזר השתקנים, ירגישו בנו. סרקנו את השטח ביסודיות ומצאנו גוויות שלימות, שהיו מוטלות בין הקוצים והסלעים, וכן חלקי גוויות, ראשים, ידיים, רגליים, חוט השדרה; את הכול אספנו ושמונו אותם בשמיכות, שהבאנו עמנו"... יש לציין שכל אחד מאנשי החברה קדישא הצבאית הוכיח אומץ לב ומסירות נפש ממש; למרות שהם היו אנשים מבוגרים ובעלי משפחות, ולהם נשים וילדים, הרגיש כל אחד את האחריות המוטלת עליו לגמול חסד של אמת ולהביא את מתי המצווה, גיבורי ישראל, לקבר ישראל".

בתמונות שהעביר לי משה רואים את בני המשפחה בקוסון, כשהמצות המיוחדות על השולחן. המצות היו אפויות ונראות כמו המצות השמורות כיום.

זאב ושרה, עם ילדיהם שנספו בשואה, סוסי-שושנה ושעיה-דודי ה"ד. התמונות הן מהבית בקוסון לפני השואה, בפסח

שרה (מימין) וילדיה

הוליאטין: משה, בנו של זאב, יחד עם ציפי אחותו – ליד קבר הסבא, משה פיקסלר, שעל שמו הוא נקרא.

ציפי ואריה יעקובוביץ מתגוררים בפ"ת ולהם 3 ילדים ו-10 נכדים. משה ועדנה מתגוררים בהרצליה. משה הוא עורך דין ועדנה היא פסיכותרפיסטית. יש להם 3 ילדים.

כמה מילים על מקום הולדתה של אשתו של זאב, שרה. היא נולדה, כאמור ברודביץ. לא הצלחתי לאתר את העיירה במפת זאקרפטיה, ולאחר חקר, בו נעזרתי גם בשניים מחברינו, רוברט דרוב ואיגור צלוביץ (שחמו היה יליד המקום) - הסתבר שאין שלט, בו רשום שם המקום; כיום הוא חלק מהעיירה הוליאטין, [Holyatyn], מחוז מיז'יריה, בעבר וולובה [Volove], לא רחוק מהעיירה מיידאן.

עוד מידע על המקום מופיע ב"ספר מארומארוש":

מיידאן (ברותנית: Majdan, בהונגרית: Majdánka). כפר בנפת וואלאווע כ-10 ק"מ מצפונה של וואלאווע בהרי ה"וורחובינה", בדרך-המלך חוסט-טורן המובילה לגליציה. מלבד הכפר מיידאן עצמו שייכים אליו עוד שלושה כפרים זעירים: אויבר-ביסטרא (ע"ע), רודאוץ (Rudavec) ולופו-שניה (Lopusnnya). כל תושביו רותנים.

[בעלון 122 מיוני הוזכר חיים נוי, יליד אויבר ביסטרה. העיירה Lopusnnya הוזכרה במצגת על החינוך הציוני ב"יד ושם": ילדי המקום למדו משנת 1919 בבית הספר העברי הראשון, שהוקם בטורן.]

משפחת בירנבאום מסבליאבה:

"ספר אושוויץ" מתעד טרנספורטים, שהגיעו לרציף הרכבת של המחנה במאי 1944 - כחלק משואת יהודי צ'כוסלובקיה, בין היתר מסבליאבה ומבילקה.

תמונה מאלבום אושוויץ בו נראית אימא של עדנה, פרדי בירנבאום (מס' 5) [אחרי האישה, שפניה מוסתרות עם היד שלה] - יחד עם חלק מבנות הדודות שלה.

ממליצה להיכנס בגוגל למידע ולצפייה בתמונות רבות מתוך האלבום

<https://collections.yadvashem.org/he/photos/album/97836>

8. משלנו: איינהורן איתמר – ייצוג ישראל באולימפיאדה (קובילצקה פוליאנה)

שמו של איתמר הופיע בתחילת חודש יוני בתקשורת כמי שנבחר לייצג את ישראל באולימפיאדה הקרובה, שתיפתח בפריז בתחילת חודש אוגוסט. שם המשפחה מוכר לי כ"שייק" גם ליוצאי הקרפטים - אז יצאתי לחפש את הקשר - ומצאתי... איתמר, בנו של אשר, ונכדו של שמעון איינהורן, יליד קובילצקה פוליאנה [Kobyletska Polyana – מחוז ראחוב], שהיה חבר ילדות של אימי...

איתמר נמצא עכשיו בברצלונה, כחלק מההכנה לתחרות. להלן תמצית מידע מערוץ הספורט: "64 שנים תמימות חלפו מאז שרוכב אופני כביש ייצג את ישראל באולימפיאדה, אבל הבצורת הבלתי נתפסת הזו תגיע סוף סוף לקיצה ב-3 באוגוסט, כאשר אלוף ישראל, איתמר איינהורן, יהיה זה שיתייצב שם על קו הזינוק בפריז.

איינהורן נבחר היום רשמית בידי הצוות המקצועי של איגוד האופניים הישראלי, בחירה שלא הייתה למעשה מוטלת בספק משמעותי. אחרי הכול, הספרינטר מהישוב מודיעין הוא הישראלי הראשון שהצליח להשיג ניצחונות במירוצים מקצועניים בין לאומיים ברמה הגבוהה, ומאז תחילת השנה כבר נצברו לזכותו 4 ניצחונות בטור רואנדה ובטור של טיוואן.

למרות שציפה להיבחר, איינהורן נשמע נרגש לאחר שהתבשר על כך רשמית: "למרות שאני כבר רגיל להתחרות במירוצים גדולים, להגיע לאולימפיאדה זה משהו אחר. אין ספורטאי שלא חולם להיות שם וזה היה גם החלום שלי. לייצג את המדינה במירוץ הכביש אחרי 64 שנה הופך את האירוע לעוד יותר חשוב ועוד יותר מרגש – ובוודאי שמדובר בציון דרך משמעותי מאד בקריירה שלי."

אז מדוע בעצם נעדר רוכב ישראלי מהאולימפיאדה שנים כה רבות וכיצד נשבר הרצף הלא מחמיא הזה דווקא עכשיו? איינהורן מייחס זאת לשינוי שחוללה קבוצתו, "ישראל פרמייר טק": "הפרויקט הנהדר הזה, שיצא לדרך לפני עשר שנים, העניק הזדמנות לרוכבים ישראלים צעירים להתחרות ברמות הגבוהות וסייע להם להתפתח – אכן חולל שינוי. אנחנו רואים יותר ויותר ישראלים ברמות הגבוהות, והנה אנחנו מגיעים לאולימפיאדה. אבל זה תהליך שעדיין נמצא בעיצומו."

המירוץ האולימפי יזנק ב 3 באוגוסט בפריז, מסלול גבעות קשה של 270 קילומטרים ... כ 85 רוכבים בסך הכל. איינהורן מאמין שהעובדה הזו תשפר את סיכוייו להשיג תוצאה טובה: "יהיה קשה מאוד לשלוט במירוץ ואני בהחלט בונה על זה. טופ 40 יהיה הישג ראוי."

אבל בעיני איינהורן, חשיבות ייצוגה של ישראל דווקא בימים אלו אינה פחותה מההישג הספורטיבי: "מבחינתי, לייצג את ישראל באולימפיאדה זו העברת מסר של עם השואף לשלום."

מי שיהיה בפריז כדי לעודד את איתמר ושאר הספורטאים הישראלים, הוא הבעלים של קבוצת ישראל פרמייר טק, סילבן אדמס. סילבן בירך את איתמר על בחירתו והוסיף: "בחירתו של איתמר היא כבוד גדול. הוא יהיה רוכב הכביש הישראלי הראשון שמצליח להגיע לאולימפיאדה מאז שנקבעו הקריטריונים האולימפיים הקשוחים בשנות ה-60. אני רואה בבחירה של איתמר כהוכחה להצלחת פרויקט האופניים של קבוצת האופניים המקצוענית שייסדנו, "ישראל פרמייר טק", אשר העניקה לרוכבים כמו איתמר את ההזדמנות להתחרות ברמות הגבוהות ביותר של הספורט ולהשיג את הקריטריון האולימפי. הבחירה באיתמר היא ראוייה בהחלט, שכן הוא הרוכב הישראלי היחיד עד היום שניצח מירוץ כביש בין לאומיים ברמה גבוהה. השנה הוא כבר ניצח ארבעה מירוצים והציפיות שלנו ממנו היא להמשיך ולהצליח."

איתמר הוא יליד ספטמבר 1997, כלומר, הוא בן 26.5; הוא נולד וגדל במודיעין. אחיו הבוגר ממנו ב-4 שנים הוא בן, שהיה רוכב אופניים מצטיין בעברו, ונמנה ב-2015 עם הרוכבים הישראלים הראשונים בקבוצת "Cycling Academy", שקדמה ל-Israel Cycling Academy. יש לו גם שתי אחיות בוגרות.

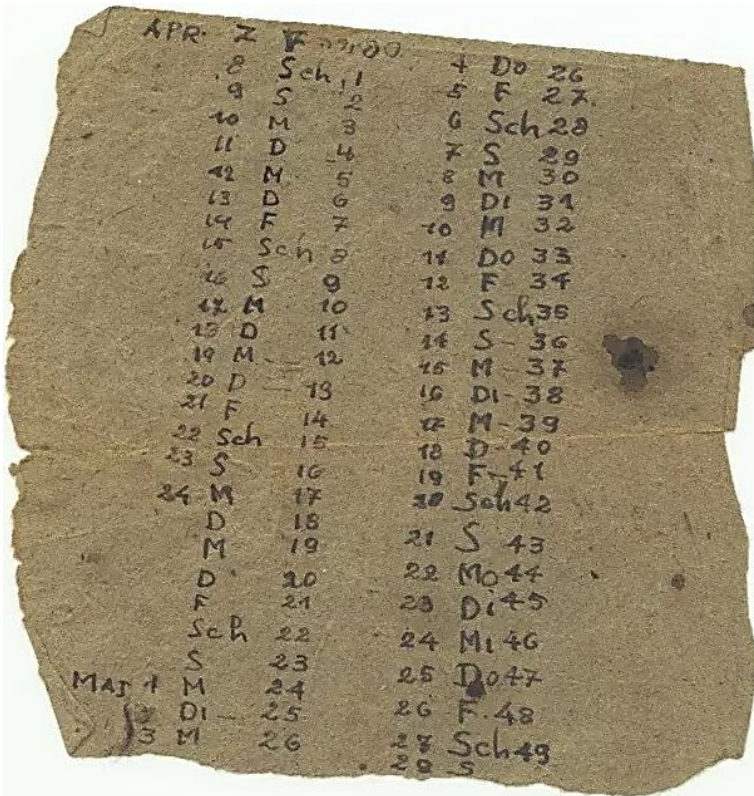

מזה מספר שנים חי איתמר, כאמור, בברצלונה. במאמר שפורסם במוסף "ימים ולילות" ב-10.5.2024 הוא מספר על הקשיים בדרך לפסגה. איתמר "מתמחה בספרינט, אותם רוכבים חסרי פחד, שמסיימים את הישורת האחרונות במהירות אדירה, כשהם צמודים זה לזה." במענה לשאלה בריאיון אחר הוא נשאל מה הוא עושה במהלך שעות הרכיבה הארוכות: "לרוב

אני מתרכז איך להעביר את התחרות בצורה מיטבית, בין אם זה כשאני עושה ספרינט או כשאני בא לעזור לרוכב בקבוצה שלי. בחלקים ה"קלים" בתחרות אני אוהב לדבר עם אנשים, נהנה לראות את הנוף כשאני יכול. הרבה פעמים אני עובר במקומות יוצא דופן ולמרות שזה לזמן קצר, אני אוהב להתפעל מזה ולעצור ולהגיד תודה איפה שאני נמצא."

בת זוגו היא לאה סחיווסחורדר, שהיא מאמנת בטיפוס קירות; היא מאמנת את איתמר באימוני כושר, מעודדת ומאמינה ביכולת שלו. סיפורה המשפחתי של לאה הוא מיוחד ומורכב, והדהד לפני 23 שנים,

כאשר חמישה מבני משפחתה נרצחו בפיגוע התאבדות נורא במסעדת סבארו. הפיגוע התרחש בצהרי יום חמישי, ב-9 באוגוסט 2001, כ' באב תשס"א, בלב ירושלים, כשמחבל מתאבד פלסטיני פוצץ מטען חבלה שנשא. בפיגוע נרצחו 16 ישראלים, (8 מתוכם ילדים) וכ-140 נפצעו, והוא אחד הפיגועים הקטלניים ביותר של האינתיפאדה השנייה. הפיגוע בוצע על ידי החמאס והג'יהאד האסלאמי הפלסטיני. לאה איבדה את הוריה, צירל (42) ומרדכי (44), שעלו לארץ מהולנד, ושלושה משבעת אחיה: רעיה (14), אברהם יצחק (3) וחמדה (בת השנתיים). לאה, שהייתה אז בת 10, ואחותה, חיה, בת ה-8, נפצעו בינוני-קשה ושרדו בנס את הפיצוץ. למרות הפציעה, לאה התעקשה להגיע על אלונקה להלוויה. שלושה משבעת אחיה לא נכחו במקום.

גם במדינה למודת אסונות, שסיפורי הזוועות בה אינסופיים, הטראומה של משפחת סחיוסחורדר טילטלה במיוחד. [בפיגוע נהרג גם צביקה גולומבק, שאימו, שרית ז"ל, הייתה ילידת אירשאוה].

ומידע מרגש, הנוגע לתקופת שנה זאת ולאזורים "שלנו" נמסר לי מאיתמר ומלאה. מסתבר שהסבתא רבתא של לאה הייתה פרידה, שהייתה נשואה לבן-ציון מושקוביץ. הם התגוררו בפרשבורג [כיום ברטיסלבה].

ר' בן ציון התפרנס מצורפות, ושימש גם כחזן. בשנת 1939 התפנתה משרת חזן בבית הכנסת האשכנזי באמסטרדם, ור' בן ציון קיבל את המשרה. משפחת מושקוביץ, עם שלושת ילדיה, הגיעו להולנד שבוע לפני פרוץ המלחמה. בשנת 1942 נשלחו בני המשפחה למחנה המעבר וֶסְטֶרבוֹרְק (Westerbork), שם נפרדו דרכיהם. האב הובא למחנה הריכוז בוכנוולד, והם הועברו למחנה רוונסבריק (Ravensbrück).

במשך כמה חודשים הגיעו גלויות לרוונסבריק ובהם סיפר להם האב על חייו במחנה. ר' בן ציון אף כתב בכתב ידו את תפילות הימים הנוראים, ובמסמך המצורף כתב את לוח ספירת העומר. פרידה ושלושת ילדיה שרדו ושוחררו בברגן בלזן, ואחרי השחרור היא החליטה לחזור להולנד. בן ציון השתתף בצעדת המוות מבוכנוולד לטרזינשטט ומבין כ-5,000 אנשים שיצאו לצעדה סיימו אותה חיים 900 בלבד – גם הוא שרד וחזר להולנד. בדרך נס נפגשו שוב הני הזוג ששרדו. לאחר המלחמה היה ר' בן ציון החזן הראשי של בית הכנסת הגדול באמסטרדם.

קישור לראיון עם איתמר: <https://www.youtube.com/watch?v=fx1KemU9esU>

נאחל לאיתמר הצלחה והגשמת החלומות הספורטיביים המרשימים וייצוג מכובד של ישראל

כתבה: רותי פיקסלר. לתגובות: 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il